

POROVNANIE EKONOMICKEHO ROZVOJA SLOVENSKEJ REPUBLIKY A ČESKEJ REPUBLIKY NA ZÁKLADE INDEXU GLOBALNEJ KONKURENCIESCHOPNOSTI

COMPARISON OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE SLOVAK REPUBLIC AND THE CZECH REPUBLIC BASED GLOBAL COMPETITIVENESS INDEX

Irina Bondareva, Róbert Tomčík

Abstract: *The aim of this article is to analyze the competitiveness of the Slovak Republic expressed by the Global Competitiveness Index and compare its value with Czech Republic. The Czech Republic was chosen as a basis of comparison because of the similarity of its economy with the Slovak Republic. This article describes the methodology for assessing the competitiveness of countries according to the World Economic Forum. This article also describes pillars of competitiveness, which consist of the key factors affecting the competitiveness of any country. Classification of countries assessed into three main groups according to the sophistication of the economy can detect those factors that affect the level of competitiveness of the selected country the most. By analysis of the various pillars is also possible to recognize problematic factors, i.e. those pillars characterized by low values in the long period, which need attention. The article describes the most problematic areas of competitiveness of the Slovak Republic. These include mainly the low quality of public institutions, a significant level of corruption in the country and as another problematic factor is considered a low innovation activity of the country.*

Keywords: *Competitiveness, Global Competitiveness Index, Corruption, Innovation, Institutions.*

JEL Classification: *O11, O47.*

Úvod

Problém konkurencieschopnosti v svetovom ekonomickom priestore je pre ľubovoľnú krajinu mimoriadne dôležitý, osobitne v podmienkach globalizácie svetového hospodárstva, kde význam rôznych foriem vonkajších ekonomických vzťahov, stupeň otvorenosti národných ekonomík pre zahraničné výrobky, služby a kapitál prudko rastie. Proces globalizácie diktuje svoje tvrdé podmienky na prežitie, existenciu a dominantné postavenie, čo vnáša svoje korekcie do dynamiky, foriem a metód konkurenčného boja a konkurencieschopnosti podnikov, odvetví, jednotlivých regiónov, krajín a ekonomických zoskupení.

Možnosti Slovenskej republiky v rámci medzinárodnej del'by práce relatívne nie sú veľké, preto efektívna účasť SR si v globálnej ekonomike vyžaduje aktívne využitie existujúcich konkurenčných predností. Popri tom základnou úlohou ekonomickej modernizácie SR je rast konkurencieschopnosti ekonomiky, racionálna integrácia do svetového ekonomického systému prechodom na inovatívny smer vývoja. V tejto súvislosti je aktuálne vykonávať priebežné hodnotenie základných faktorov konkurencieschopnosti SR a ich kvantitatívne porovnanie s inými krajinami s transformujúcou sa ekonomikou.

1 Formulácia problematiky

1.1 Základné piliere konkurencieschopnosti krajiny

Podľa Svetového ekonomického fóra (World Economic Forum – WEF) je konkurencieschopnosť krajiny definovaná ako zoskupenie inštitúcií, politik a faktorov, ktoré spolu definujú a určujú produktivitu krajiny, t.j. konkurencieschopnejšie ekonomiky sú také, ktoré v priebehu času rastú rýchlejšie a efektívnejšie ako ostatné [10].

Na meranie konkurencieschopnosti krajiny slúži Svetovým ekonomickým fórom vypracovaný „Globálny index konkurencieschopnosti“ (Global Competitiveness Index - GCI).

Prieskum hodnotenia konkurencieschopnosti krajín prebieha každoročne a v roku 2013 sa doňho zapojilo viac ako 13 000 manažérov z celého sveta. Prieskum na Slovensku koordinovala Podnikateľská aliancia Slovenska a v ňom sa zúčastnilo 250 veľkých podnikov a 250 malých a stredných podnikov, náhodne vybraných podľa metodiky WEF [1].

Základné faktory, ktoré ovplyvňujú hodnotu GCI, zosumarizované do dvanástich kategórií – pilierov. Každý pilier predstavuje model, ktorý zohľadňuje sústavu špecifických faktorov charakterizujúcich úroveň konkurencieschopnosti krajiny. Model indexu GCI zahrňujúci jeho základné komponenty na základe informácií WEF je znázornený na Obr. 1.

Uvedených dvanásť pilierov sa rozdeľuje po troch subindexoch podľa významu ich vplyvu na hodnotu subindexu. Tak subindex „Základné požiadavky“ (Basic requirements) podporujú piliere 1-4, subindex „Stimulátory efektívnosti“ (Efficiency enhancers) 5. až 10. pilier a subindex „Faktory inovácií a sofistikovanosti“ (Innovation and sophistication factors) podporuje 11. a 12. pilier.

Výber práve týchto pilierov je podložený teoretickým a empirickým výskumom, pričom ani jeden pilier, ak pôsobí samostatne, nie je schopný zabezpečiť konkurencieschopnosť ekonomiky.

Experti WEF sa zároveň orientujú na trojúrovňový model ekonomického rozvoja M. Portera. Všetky hodnotené krajiny sú rozdelené do troch základných a dvoch prechodných skupín podľa toho, v ktorej etape ekonomického rozvoja sa nachádzajú. K uvedeným etapám (štádiám rozvoja) patrí:

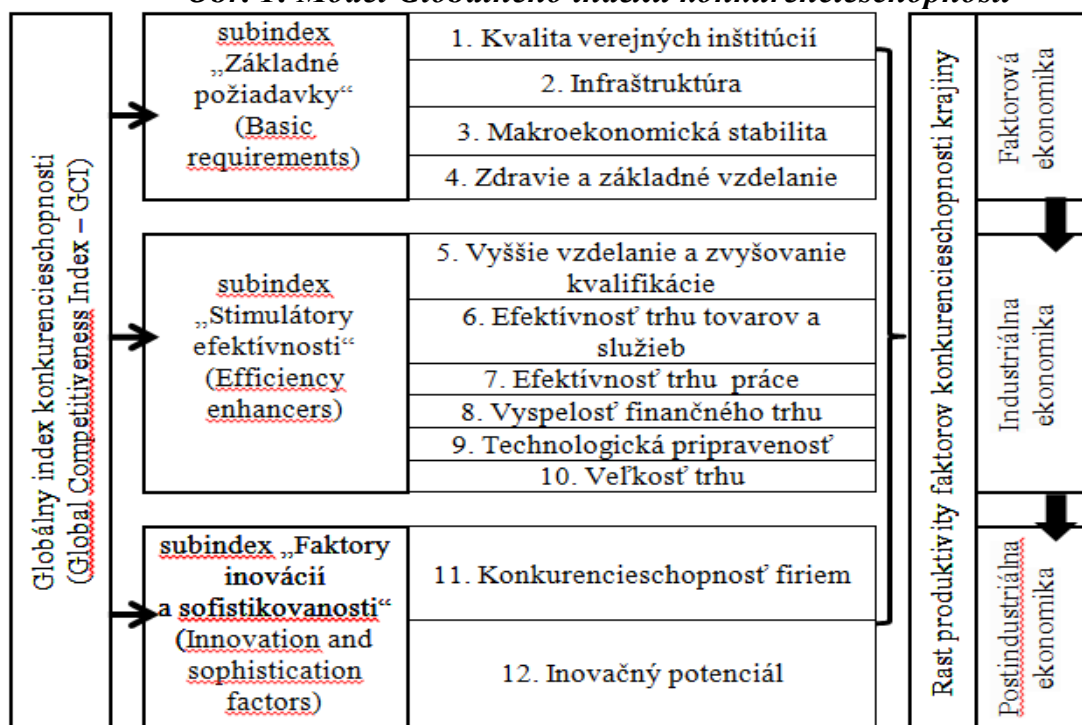
1. etapa – faktorová ekonomika, na ktorej sa nachádzajú krajiny, ktoré sa rozvíjajú v podstate cestou využívania svojho prírodného bohatstva a lacnej pracovnej sily (lacných výrobných faktorov);
- 1.-2. – prechodná etapa od 1. k 2. etape rozvoja ekonomiky;
2. etapa – industriálna ekonomika, na ktorej sa nachádzajú industriálne rozvité krajiny, ktorých rozvoj je založený na využívaní vysoko rozvinutých technológií;
- 2.-3. – prechodná etapa od 2. k 3. etape rozvoja ekonomiky;
3. etapa – postindustriálna ekonomika, na ktorej sa nachádzajú postindustriálne krajiny, ktorých ekonomický rozvoj je založený predovšetkým na využívaní inovácií, vysoko výkonných technológií, znalostného manažmentu s vysokým podielom vysokokvalitných inovačných služieb v tvorbe HDP [4].

V prvom štádiu (Factor driven) ekonomika krajiny rastie v dôsledku využívania lacných výrobných faktorov a prírodných zdrojov. Úroveň konkurencieschopnosti v tomto štádiu je

úzko naviazaná na racionálnu funkčnosť štátnych inštitúcií (1. pilier), budovanie potrebnej infraštruktúry (2. pilier), stabilné makroekonomické ukazovatele (3. pilier) a existenciu kvalifikovanej pracovnej sily (4. pilier). V druhom, „efektívnom“ štádiu (Efficiency driven) sa rozvíjajú modernejšie výrobné procesy, rastie kvalita a objemy produkcie. Konkurencieschopnosť krajiny v tomto štádiu ekonomického rozvoja závisí od kvality systému vysokoškolského vzdelávania (5. pilier), efektívnosti tovarového trhu (6. pilier), efektívnosti trhu práce (7. pilier), dokonalosti finančného trhu (8. pilier), technologickej obnovy (9. pilier) a objemu trhu (10. pilier). V poslednom „inovačnom“ štádiu ekonomika krajiny rastie pomocou zavádzania inovácií a novej technológie. V tomto štádiu konkurencieschopnosť firiem (11. pilier) a inovácie (12. pilier) podmieňujú konkurencieschopnosť krajiny.

Každá krajina, v súlade s touto koncepciou, sa nachádza výlučne na niektorom z uvedených etáp rozvoja. Experti WEF prikladajú relatívne vysokú váhu indexom GCI tých pilierov, ktoré majú najväčší vplyv na rast konkurencieschopnosti jednotlivkej krajiny, berúc do úvahy etapu jej ekonomického rozvoja.

Obr. 1: Model Globálneho indexu konkurencieschopnosti

Zdroj: vlastné spracovanie autormi na základe [1], [4], [10]

Cieľom príspevku je preskúmať základne faktory rastu konkurencieschopnosti Slovenskej republiky a porovnať ich hodnoty a vývoj s analogickými faktormi Českej republiky. Česká republika bola autormi zvolená ako základ porovnania z dôvodu tradičnej blízkosti ekonomiky SR a ČR.

2 Metódy

V príspevku bola použitá technológia porovnateľnej analýzy základných makroekonomických indikátorov konkurencieschopnosti krajín, tzv. „competitiveness benchmarking“, ktorá sa v dostatočnej miere využíva v ekonomických výskumoch. V medzinárodnej praxi sú vypracované a stále zdokonaľované rôzne metódy výpočtu ukazovateľov a ratingov konkurencieschopnosti. Tieto metódy sú spravidla nasmerované

na systemizáciu a výber potrebného počtu faktorov konkurencieschopnosti, hodnotených pomocou rôznych ukazovateľov.

Najkomplexnejšia ročná analýza konkurencieschopnosti národných ekonomík v systéme svetového hospodárstva je prezentovaná v metodikách Svetového ekonomického fóra a Medzinárodného inštitútu rozvoja manažmentu (International Institute for Management Development – IMD). Pre porovnateľnú analýzu a analýzu vývoja jednotlivých faktorov konkurencieschopnosti SR a ČR boli v príspevku použité metódy trendovej analýzy a tiež spider analýza.

3 Rozbor problému

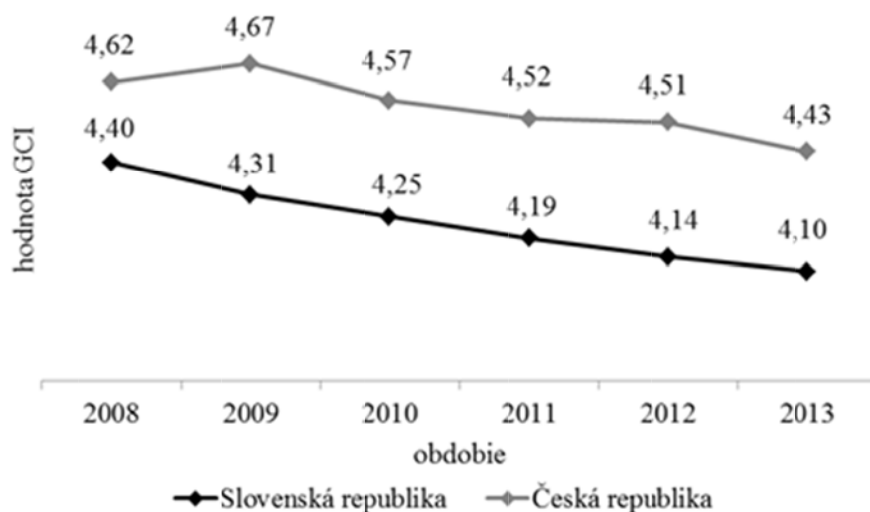
3.1 Analýza indexu GCI

Podľa hodnotenia WEF sa ekonomika Slovenskej republiky nachádza v oblasti prechodu z 2. do 3. etapy rozvoja, čo znamená, že pre ďalší rozvoj ekonomiky a rast jej konkurencieschopnosti bude mať čím ďalej tým väčší význam konkurencieschopnosť firiem (11. pilier) a inovačný potenciál (12. pilier).

Ekonomika Českej republiky sa nachádza v 3. etape rozvoja, t. j. patrí k postindustriálnym ekonomikám a jej udržateľný rozvoj taktiež určuje 11. a 12 pilier, spojený s faktormi inovácií a sofistikovanosti výrobkov a služieb.

Trendová analýza indexu GCI ukazuje, že index konkurencieschopnosti SR a ČR má v analyzovanom období klesajúcu tendenciu (Obr. 2).

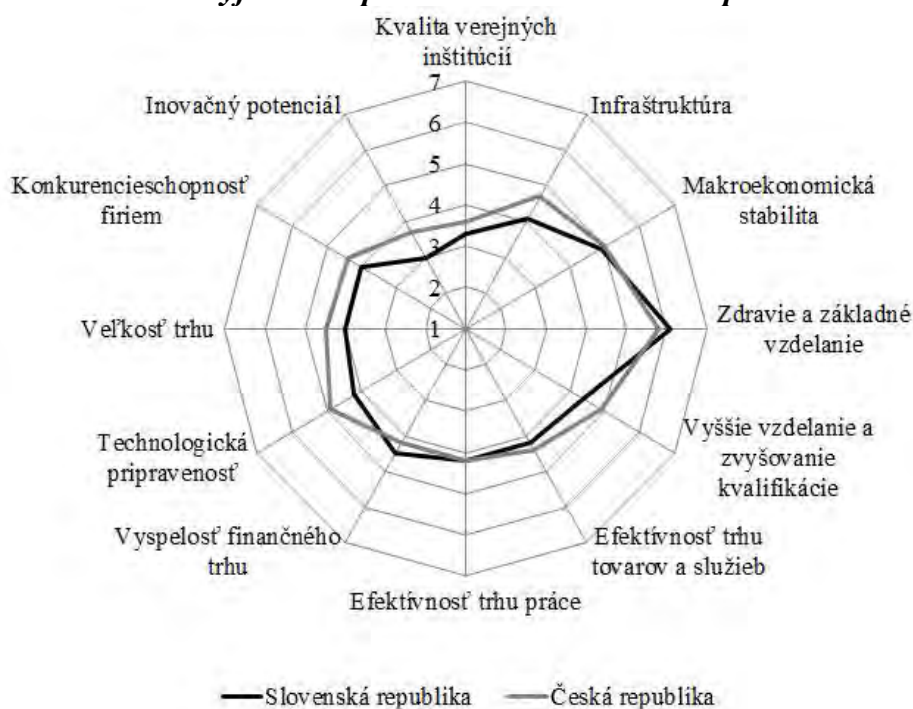
Obr. 2: Tendencia vývoja indexu GCI SR v porovnaní s indexom GCI ČR

Zdroj: vlastné spracovanie autormi na základe údajov [5], [6], [7], [8], [9], [10]

Analýza hodnôt základných pilierov konkurencieschopnosti SR dovoľuje ukázať na „kľúčové body“, ktoré v najväčšej miere obmedzujú jej rast. Podľa metodiky WEF je každý pilier hodnotený číselnou škálou od 1 do 7, kde hodnota 1 predstavuje najnižšiu a hodnota 7 najvyššiu, resp. najžiaducejšiu hodnotu. Spider analýza dovolila vypracovať graf (Obr. 3), ktorý predstavuje hodnotové vyjadrenie pilierov konkurencieschopnosti SR a ČR v roku 2013. Čím je dlhší hrot príslušného piliera, tým je úspešnejšia politika štátu v tejto oblasti a tým vo väčšej miere tento pilier spôsobuje rast konkurencieschopnosti krajiny.

Obr. 3: Hodnotové vyjadrenie pilierov konkurencieschopnosti SR v r. 2013

Zdroj: vlastné spracovanie autormi na základe údajov [10]

Analýza grafu ukazuje, že k silným pilierom konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky patrí predovšetkým zdravie a základné vzdelanie obyvateľstva (39. pozícia, hodnotenie 6,1 bodov), ktorý predstihuje identický pilier ČR taktiež patriaci k silným faktorom konkurencie českej ekonomiky (60. pozícia, hodnotenie 5,8 bodov). Využívaniu konkurenčných výhod Slovenska bráni predovšetkým nízka efektívnosť práce štátnych inštitúcií (119. pozícia, hodnota pilieru je 3,3 bodu) a nedostatočný inovačný potenciál (95. pozícia, hodnotenie 3,0 bodu). Oba tieto piliere majú podpriemernú úroveň. K najslabším faktorom konkurencieschopnosti ČR rovnako patrí nízka efektívnosť práce štátnych inštitúcií (86. pozícia, hodnota pilieru je 3,6 bodu) a nedostatočný inovačný potenciál (37. pozícia, hodnotenie 3,7 bodu). Avšak hodnoty uvedených pilierov v ČR majú nadpriemernú úroveň.

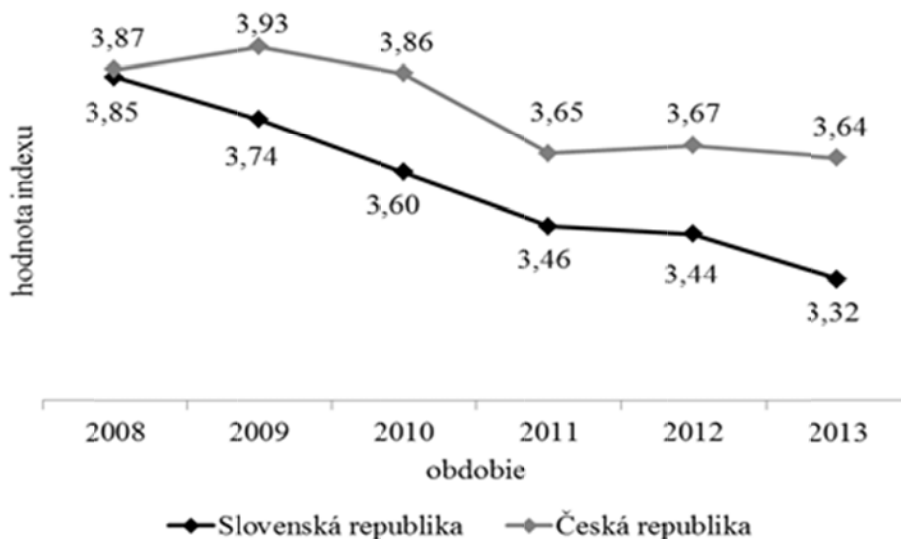
Pri porovnaní oboch krajín však spider analýza ukazuje na značné zaostávanie SR za ČR ako podľa faktora efektívnosti práce štátnych inštitúcií, tak aj podľa faktora inovačného potenciálu ekonomiky.

3.2 Analýza piliera konkurencieschopnosti „Kvalita verejných inštitúcií“

Kvalita verejných inštitúcií, ktorá sa posudzuje z pohľadu kvality verejnej a štátnej správy a efektívnosti podnikov či trhov. Pre potreby vyhodnotenia inštitucionálneho prostredia, ako jedného zo základných faktorov ovplyvňujúcich celkovú konkurencieschopnosť krajiny, sa tu okrem iných posudzujú faktory ako vlastnícke práva, ochrana duševného vlastníctva, etické správanie spoločností, ale aj nezávislosť súdnictva od vplyvu vládnych organizácií a firiem a taktiež miera korupčného prostredia.

Dynamika vývoja piliera „Kvalita verejných inštitúcií“ pre SR a ČR v rokoch 2008-2013 je uvedená na Obr. 4.

Obr. 4: Dynamika vývoja piliera „Kvalita verejných inštitúcií“ v SR a ČR

Zdroj: vlastné spracovanie autormi na základe údajov [5], [6], [7], [8], [9], [10]

Ako je vidieť na Obr. 4, dynamika vývoja piliera „Kvalita verejných inštitúcií“ v rokoch 2008-2013 má v SR stále klesajúcu tendenciu. V analyzovanom čase hodnota tohto piliera poklesla z 3,85 bodu (rok 2008) na 3,32 bodu (rok 2013). V ČR je zaznamenaný takisto pokles indexu v sledovanom období, avšak je jednak miernejší a jednak sú v ostatných rokoch hodnoty približne o dve desatiny bodu vyššie ako je tomu na Slovensku.

Podľa výskumu WEF k hlavným problémovým faktorom, ktoré znižujú kvalitu verejných inštitúcií ako na území SR tak aj v ČR patrí napríklad vysoká úroveň korupcie. Tento faktor uviedli ako obmedzujúci rast konkurencieschopnosti 18,7 % respondentov v SR a 17,2 % v ČR [10].

Korupcia vyvoláva široké spektrum nepriaznivých javov v rôznych oblastiach rozvoja krajiny, ako napríklad:

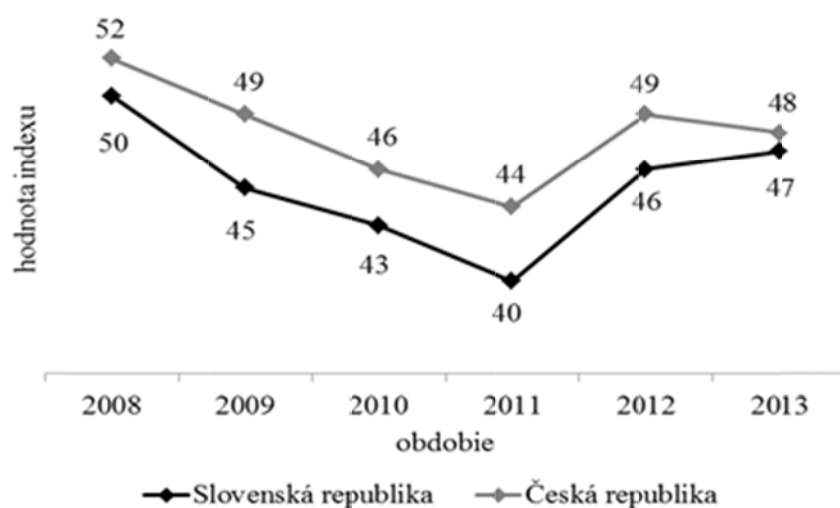
- Neefektívne rozdeľovanie a využívanie štátnych prostriedkov a zdrojov,
- neefektívnosť korupčných finančných tokov z hľadiska ekonomiky štátu (tieňová ekonomika),
- zníženie príjmov do štátneho rozpočtu vo forme daní,
- bankrot podnikateľov,
- zníženie objemu investícií do výroby, spomalenie ekonomického rastu,
- obmedzený prístup k Európskym fondom pre malých a mikro podnikateľov,
- rozmáhanie organizovaného zločinu,
- pokles politickej legitimity štátnej moci,
- znižovanie kvality spoločenskej morálky a iné.

Uvedené ako aj ďalšie dôsledky korupcie značným spôsobom brzdia rozvoj konkurencieschopnosti krajiny. Na Obr. 5 je uvedené porovnanie vývoja Indexu vnímania korupcie (Corruption Perceptions Index - CPI) pre SR a ČR za obdobie 2008-2013.

Index CPI vyjadruje výsledky globálneho výskumu a sprievodný rating krajín sveta (napr. CPI 2013 hodnotí 177 krajín) podľa ukazovateľa rozšírenia korupcie vo verejnom

sektore. Bol stanovený podľa metodiky medzinárodnej nevládnej organizácie Transparency International, založenej na kombinácii voľne dostupných štatistických údajov a výsledkov globálnej ankety. Skóre krajiny naznačuje vnímanú mieru korupcie vo verejnom sektore na škále od 0 do 100, kde 0 znamená, že korupcia dosahuje kritickú (najvyššiu) hodnotu a 100 znamená, že krajina je vnímaná ako „veľmi čistá“ vo vzťahu ku korupcii [3]. V roku 2011 sa menila metodika výpočtu indexu CPI, ale za účelom porovnania indexu CPI v SR a ČR je možné uviesť skóre za celé sledované obdobie.

Obr. 5: Dynamika vývoja indexu CPI v SR a ČR

Zdroj: vlastné spracovanie autormi na základe údajov [3]

Ako je vidieť na grafe, skóre indexu vnímania korupcie v SR a v ČR má blízke hodnoty, pre obe krajiny predstavuje podpriemernú úroveň a v sledovanom období nepreukazuje značné zlepšenie v tejto oblasti. Hlavnou príčinou vysokej korupcie v SR je nedostatočná úroveň politických inštitúcií, ktoré zabezpečujú vnútorné a vonkajšie mechanizmy pre zabránenie jej rozširovania. K významným príčinám taktiež patri:

- Dvojsmyselnosť zákonov,
- neznalosť alebo nepochopenie obsahu zákonov zo strany občanov, čo umožňuje zodpovedným funkcionárom zabraňovať uskutočňovaniu administratívnych procedúr alebo predražovať príslušné úkony,
- nestabilná politická situácia v krajine,
- nedostatočne sformulované mechanizmy vzájomnej spolupráce vládnych inštitúcií,
- profesionálna nekompetentnosť byrokracie,
- klientelizmus a politická závislosť, ktorá vedie k prijímaniu tajných dohôd, ktoré oslabujú mechanizmy kontroly korupcie,
- nejednotnosť systému výkonných orgánov, t. j. regulácia tej istej činnosti viacerými inštitúciami,
- netransparentnosť, nízka úroveň účasti občanov v kontrole štátnych orgánov.

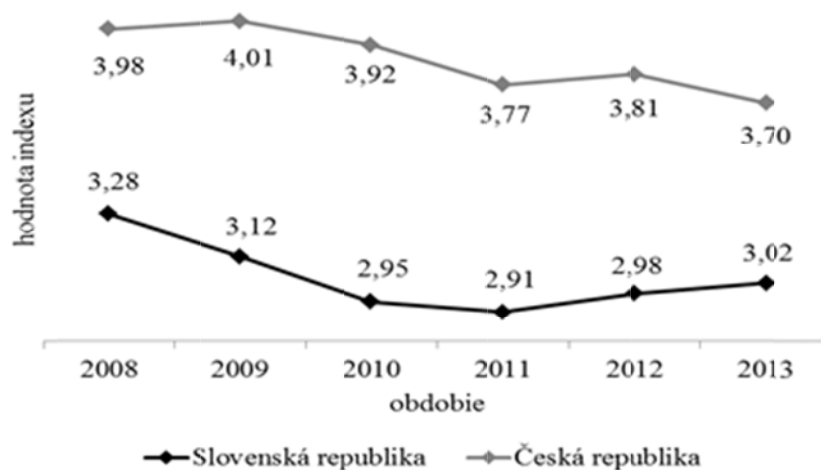
3.3 Analýza piliera konkurencieschopnosti „Inovačný potenciál“

Inovačný potenciál – pre vyhodnotenie tejto zložky konkurencieschopnosti krajiny sa uvažuje napríklad o inovačných kapacitách spoločností, o kvalite vedeckých a výskumných inštitúcií, o výške investícií do výskumu a vývoja, ale aj o dostupnosti vedcov a inžinierov v krajine a počte registrovaných patentov [10].

V ekonomickej literatúre sa pod pojmom „inovácie“ rozumie uplatnenie výsledkov výskumu a vývoja zameraného na zlepšenie výrobného procesu, ekonomických, právnych a sociálnych vzťahov firmy, transformácia potenciálu vedeckého a technického pokroku do reálnych výsledkov a pod. Teda, cieľom zavádzania inovácií je dosiahnutie ekonomického, sociálneho, ekologického, technického a iného efektu. Inovácie sú významnou konkurenčnou výhodou, pretože umožňujú včas chrániť firmu pred novými hrozbami z vonkajšieho prostredia, cestou priebežného vyhľadávania nových príležitostí pre prežitie a rozvoj. Pri tom sa posilňujú adaptačné schopnosti firmy, rozširuje sa horizont rozhodovania, zvyšuje sa rôznorodosť a sofistikovanosť produktov a technológií, v dôsledku čoho rastie produktivita práce. Slovensko sa radí medzi slabých inovátorov, nakoľko na Slovensku inovuje len 30 % podnikov [2].

Dynamika vývoja piliera „Inovačný potenciál“ pre SR a ČR za obdobie 2008-2013 je uvedená na Obr. 6.

Obr. 6: Dynamika vývoja piliera „Inovačný potenciál“ v SR a ČR

Zdroj: vlastné spracovanie autormi na základe údajov [5], [6], [7], [8], [9] [10]

Ako je vidieť na Obr. 6, dynamika vývoja piliera pre SR „Inovačný potenciál“ v prvých štyroch sledovaných rokoch vykazuje klesajúcu tendenciu. V tomto čase hodnota piliera poklesla z 3,28 bodu na 2,91 bodu. V nasledujúcich obdobiach je zaznamenaný mierny rast v tejto oblasti. Pre Českú republiku je charakteristický kolísavý priebeh hodnôt tohto piliera v uvedenom období, avšak hodnoty indexu vyjadrujúceho inovačnú aktivitu krajiny sú v niektorých rokoch vyššie takmer o jeden hodnotiaci bod.

4 Diskusia

Analýza ukázala, že k silným stránkam konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky patrí predovšetkým zdravie a základné vzdelanie obyvateľstva a zaradeniu medzi popredné krajiny bráni predovšetkým nízka efektívnosť práce verejných inštitúcií a nedostatočný inovačný potenciál.

Model Portera, na základe ktorého je postavený index GCI, neberie do ohľadu individuálnu špecifiku ekonomického rozvoja jednotlivých krajín. Model sa orientuje na to, že všetky krajiny idú rovnakým smerom, postupne prechádzajúc od faktorovej etapy rozvoja ekonomiky k inovačnej a znalostnej ekonomike.

Avšak hodnotenie jednotlivých faktorov konkurencieschopnosti krajiny v rámci štruktúry indexu GCI je veľmi prospešné z pohľadu identifikácie úzkych miest a problémových faktorov v ekonomike krajiny.

Dynamika výroby, úroveň zamestnanosti a príjmov obyvateľstva priamo závisia od toho, do akej miery „národné hospodárstvo“, jeho odvetvia a podniky využívajú svoje prednosti v ekonomickom súťažení so súpermi. Preto v závislosti od úrovne konkurencieschopnosti odvetví a firiem sa formuje objem a štruktúra exportu a importu, obchodná a platobná bilancia konkrétnej krajiny a vymedzuje sa pozícia konkrétnych národných ekonomík v svetovom hospodárstve.

Avšak, ako poukazujú viacerí autori, proces globalizácie z hľadiska jeho následkov je vnútorne protirečivý. Globalizácia nielenže nevedie k unifikácii, ale naopak, v perspektíve vyvolá prehĺbenie sociálne ekonomických rozdielov v jednotlivých teritóriách. Priestorové ohraničenie globalizácie má svoje hranice. Podľa názoru autorov, ak budú integrované všetky potrebné zdroje a teritória, vedúce ekonomiky sa budú uzatvárať od okolitého sveta. V tomto zmysle globalizácia je koncom nového rozdelenia trhu. Ďalej sa nevyhnutne bude rozvíjať regionalizácia.

V tejto súvislosti sa ukazuje potreba analyzovať ďalšie vyhľadávanie špecializácie nového typu pre ekonomiku SR, napr. idea „potravinovej špecializácie“ a v adekvátnej štruktúre jej modernizácia. Integrácia Slovenska do svetovej ekonomiky je založená na modeli, ktorý sa opiera o konkurencieschopnú, vysoko technologickú výrobu konečnej produkcie, čo vedie k narastaniu úlohy konkurencie na úrovni firiem, teda na mikroúrovni, kde by sa veľký význam prikladal inovačnej aktivite spoločnosti. Prvé miesto by zaujali výhody plynúce nielen z nákladov na výrobu, ale hlavne z kvality výrobkov a novosti tovarov a služieb.

Treba brať ohľad na to, že vytvorenie konkrétnych konkurenčných výhod je prerogatívou firiem (mikroúroveň). Na medzinárodnom trhu sú to práve firmy, ktoré si konkurujú, nejde priamo o krajiny. Konkurenčné možnosti firmy nie sú dané štátnymi hranicami krajín, v ktorých sú zaregistrované a konkurenčné výhody získavajú tie spoločnosti, ktoré majú vyššie konkurenčné schopnosti.

Popri tom, štát môže vplývať na všetky vyššie uvedené charakteristiky pomocou colnej, daňovej, finančnej a rozpočtovej politiky, zabezpečujúc efektívne stimuly rozvoja vybraných sektorov ekonomiky. Štát tu plní úlohu „tvorca“ podnikateľského prostredia pre formovanie konkurenčných výhod (makroúroveň). Základom konkurenčných predností krajiny je štruktúra dopytu na vnútornom trhu. Úroveň a charakter rastu tohto dopytu môže zvýšiť jeho prednosti, vplývajúc na to kedy, kam a aký objem financií vkladajú firmy a prečo sa tak rozhodli.

Najdôležitejší vplyv dopytu vnútorného trhu na konkurenčné prednosti sa prejavuje prostredníctvom vzťahov a charakteru potrieb domácich spotrebiteľov. Štruktúra dopytu určuje skutočnosť, ako firmy chápu tieto potreby a ako na nereagujú. Krajiny sa snažia dosiahnuť konkurenčné prednosti v tých odvetviach alebo segmentoch, kde dopyt na vnútornom trhu dá domácim firmám predstavu o potrebách spotrebiteľov skôr

a presnejšie ako zahraničným konkurentom. Krajiny získavajú konkurenčné prednosti, ak miestne firmy v dôsledku tlaku spotrebiteľov sú nútené zavádzať inovačné prvky a bojovať o konkurenčné prednosti vyššieho poriadku, ako to robia zahraniční konkurenti. Teda základom týchto predností sú rozdiely v dopyte vnútorného trhu.

Záver

Problémy ekonomického rastu a hodnotenia udržateľného rozvoja ekonomiky jednotlivých krajín sú predmetom štúdia WEF od r. 1979. Na meranie konkurencieschopnosti krajiny slúži index GCI, ktorý vyjadruje výsledky globálneho výskumu a sprievodný rating krajín sveta, podľa ukazovateľa ekonomickej konkurencieschopnosti. Index GCI je generalizovaným ukazovateľom rozvoja krajiny a v dôsledku toho jej životnej úrovni a sociálneho rozvoja. Index vypovedá o perspektíve krajiny dosahovať udržateľný hospodársky rast v strednodobom horizonte.

Všetky zložky indexu GCI predstavujú 12 pilierov, každý z ktorých má podstatný vplyv na konkurencieschopnosť krajiny. Je pochopiteľné, že tieto faktory sa v priebehu času menia. Predpokladom je, že uvedené piliere nie sú samostatné, oni nie lenže sú spojené medzi sebou, ale sa navzájom posilňujú.

Analýza indexu GCI SR ukazuje, že k silným pilierom konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky patrí predovšetkým zdravie a základné vzdelanie obyvateľstva. Využívaniu konkurenčných výhod Slovenska bráni predovšetkým nízka efektívnosť práce štátnych inštitúcií a nedostatočný inovačný potenciál. Oba tieto piliere majú podpriemernú úroveň.

Podľa výskumu WEF k hlavným problémovým faktorom, ktoré znižujú kvalitu verejných inštitúcií na území SR patrí napríklad vysoká úroveň korupcie, ktorá vyvoláva široké spektrum nepriaznivých javov v rôznych oblastiach rozvoja krajiny.

Úzkym miestom pre rozvoj SR je taktiež podpriemerná úroveň inovačného potenciálu krajiny, ktorý hovorí napríklad o inovačných kapacitách spoločností, o kvalite vedeckých a výskumných inštitúcií, o výške investícií do výskumu a vývoja, ale aj o dostupnosti vedcov a inžinierov v krajine a počte registrovaných patentov.

Nehľadiac na nedostatky indexu GCI ako globálneho modelu, hodnotenie jednotlivých faktorov v rámci štruktúry samotného indexu je veľmi prospešné z pohľadu identifikácie problémových faktorov, ktoré brzdia rozvoj ekonomiky SR.

Pod'akovanie

Tento článok bol spracovaný s podporou výskumného projektu VEGA č. 1/0055/13 „Systemizácia vplyvu faktorov a podmienok znalostného manažmentu v kontexte tvorby podnikateľskej stratégie na pracovnú motiváciu a jej odraz v raste efektivity, resp. udržateľnosti úrovne podnikateľskej činnosti“.

Referencie

- [1] PODNIKATEĽSKÁ ALIANCIA SLOVENSKA. *SR v rebríčku konkurencieschopnosti padla na 78. miesto*. 2013. [cit. 2014-06-07]. Dostupné na WWW: <<http://alianciapas.sk/tag/wef/>>.

- [2] STANKOVIČOVÁ, I. Modelovanie inovačných procesov v SR. In Zborník odborných článkov, 2012, s. 61-71. Dostupné na WWW: <http://www.sas.com/offices/europe/slovakia/uni/zbornik_2012.pdf>.
- [3] TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Corruption Perception Index*. 2014. [cit. 2014-08-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.transparency.org/research/cpi/overview>>.
- [4] ПОРТЕР М. Международная конкуренция. (Конкурентные преимущества стран). Пер. с англ. / Под ред. В.Д.Щетинина – М.: Международные отношения, 1993. 896 с.
- [5] WORLD ECONOMIC FORUM, K. *The Global Competitiveness Report 2008-2009*. 2008. [cit. 2014-06-07]. Dostupné na WWW: <http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2008-09.pdf>.
- [6] WORLD ECONOMIC FORUM *The Global Competitiveness Report 2009-2010*. 2009. [cit. 2014-06-07]. Dostupné na WWW: <http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2009-10.pdf>.
- [7] WORLD ECONOMIC FORUM *The Global Competitiveness Report 2010-2011*. 2010. [cit. 2014-06-07]. Dostupné na WWW: <http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf>.
- [8] WORLD ECONOMIC FORUM *The Global Competitiveness Report 2011-2012*. 2011. [cit. 2014-06-07]. Dostupné na WWW: <http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf>.
- [9] WORLD ECONOMIC FORUM *The Global Competitiveness Report 2012-2013*. 2012. [cit. 2014-06-07]. Dostupné na WWW: <http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf>.
- [10] WORLD ECONOMIC FORUM *The Global Competitiveness Report 2013-2014*. 2013. [cit. 2014-06-07]. Dostupné na WWW: <http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf>.

Kontaktná adresa

doc. Ing. Irina Bondareva, CSc.

Slovenská technická univerzita, Ústav Manažmentu STU
Vazovova 5, 812 43 Bratislava, Slovenská republika
E-mail: irina.bondareva@stuba.sk

Ing. Róbert Tomčík

Slovenská technická univerzita, Ústav Manažmentu STU
Vazovova 5, 812 43 Bratislava, Slovenská republika
E-mail: robert.tomcik@stuba.sk

Received: 17. 06. 2014

Reviewed: 24. 07. 2014

Approved for publication: 08. 04. 2015